

HƯỚNG DẪN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN CẢM NHẬN VỀ MỘT BÀI THƠ BỐN, NĂM CHỮ

Phân tích các đoạn văn mẫu

- Đọc văn bản sau và đối chiếu với bảng kiểm xem đoạn văn đã đạt được những tiêu chí nào.
- **Đề 1:** Viết đoạn văn cảm nhận về bài thơ sau:

<p>CON CHIM CHIÈN CHIỆN – Huy Cận-</p> <p><i>Con chim chiền chiện Bay vút, vút cao Lòng đầy yêu mến Khúc hát ngọt ngào.</i></p> <p><i>Cánh đập trời xanh Cao hoài, cao vội Tiếng hót long lanh Như cành sương chói</i></p> <p><i>Chim ơi, chim nói Chuyện chi, chuyện chi? Lòng vui bối rối Đời lên đến thì...</i></p>	<p><i>Tiếng ngọc trong veo Chim gieo từng chuỗi Lòng chim vui nhiều Hát không biết mỏi.</i></p> <p><i>Chim bay, chim sà Lúa tròn bụng sữa Đồng quê chan chứa Những lời chim ca.</i></p> <p><i>Bay cao, cao vút Chim biến mất rồi Chỉ còn tiếng hót Làm xanh da trời...</i></p> <p><i>Con chim chiền chiện Hồn xanh quê nhà Sáng nay lại hót Tưng bừng lòng ta.</i></p> <p>1964</p>
---	--

Đoạn văn

Viết về đề tài thiên nhiên là nguồn cảm hứng bất tận của thơ ca, hòa mình vào mạch cảm xúc đó mỗi tác giả đều chọn cho mình một hướng đi riêng. Nếu được hỏi bài thơ viết về thiên nhiên để lại cho tôi ấn tượng sâu đậm nhất thì chắc chắn đó là bài “Con chim chiền chiện” của nhà thơ Huy Cận! Trước hết bảy câu đầu bài thơ là vẻ đẹp của con chim chiền chiện dưới cái nhìn và cảm nhận đầy tinh tế của nhà thơ. Cánh chim bay vút trên trời, với tiếng hót long lanh giống như cành sương chói. Phép so sánh kết hợp với ẩn dụ chuyển đổi cảm giác được sử dụng một cách tài tình là phát hiện bất ngờ, độc đáo, thú vị của nhà thơ. Tiếng hót trong câu thơ không chỉ được cảm nhận bằng thính giác mà còn có thể nhìn thấy bằng thị giác – long lanh, trong sáng, tươi mới như giọt sương trên cành cây được chiếu sáng. Biện pháp nhân hóa, liệt kê kết hợp với các động từ, tính từ trong những câu thơ tiếp theo không chỉ giúp tôi hình dung ta về đẹp của âm thanh tiếng chim chiền chiện mà còn giúp tôi cảm nhận được niềm vui của tác giả khi quan sát, lắng nghe âm thanh của tiếng chim chiền chiện. Nếu như sáu khổ thơ đầu là vẻ đẹp của hình ảnh, âm thanh tiếng chim chiền chiện thì khổ thơ cuối chính là phát hiện mới mẻ của nhà thơ về ý nghĩa của âm thanh tiếng chim chiền chiện.

*Con chim chiền chiện
Hồn xanh quê nhà
Sáng nay lại hót
Tưng bừng lòng ta.*

Màu xanh là màu của hi vọng, màu của sắc xanh tươi mới. “Hồn xanh” hình ảnh ẩn dụ cho phần hồn xanh tươi, mới mẻ, thơm mát. Phép so sánh “Con chim chiền chiện-Hồn xanh quê nhà” là một phát hiện đầy thú vị của nhà thơ về ý nghĩa của âm thanh tiếng chim chiền chiện. Lắng nghe và cảm nhận được phần hồn xanh tươi ấy khiến lòng tác giả xốn xang, vui kì lạ. Tóm lại, bằng

lời kể giản dị, hình ảnh thơ đẹp, biện pháp tu từ độc đáo, cảm xúc trong trẻo, ngọt ngào, nhịp thơ 2/2 của thể thơ bốn chữ; bài thơ thể hiện tình yêu thiên nhiên say đắm của tác giả. Bài thơ giúp tôi hiểu rằng con người cần giao hòa, gắn bó, lắng nghe để nắm bắt, cảm nhận được vẻ đẹp của thiên nhiên. Kết nối với thiên nhiên luôn làm ta hạnh phúc. Bài thơ ngắn gọn nhưng thật độc đáo!

Đề 2: Viết đoạn văn ghi lại cảm xúc về bài “Lời của cây” của Trần Hữu Thung

*Khi đang là hạt
Cầm trong tay mình
Chưa gieo xuống đất
Hạt nằm lặng thình.*

*Khi hạt nảy mầm
Nhú lên giọt sữa
Mầm đã thì thâm*

Ghé tai nghe rõ.

*Mầm tròn nằm giữa
Vỏ hạt làm nôi
Nghe bàn tay vỗ
Nghe tiếng ru hời ...*

*Khi cây đã thành
Nở vài lá bé
Là nghe màu xanh
Bắt đầu bập bẹ.*

*Rằng các bạn ơi
Cây chính là tôi
Nay mai sẽ lớn
Góp xanh đất trời.*

(Nguồn: *Trang thơ Trần Hữu Thung*)

Đoạn văn 2:

Khi đọc bài thơ "Lời của cây" do nhà thơ Trần Hữu Thung sáng tác, em không khỏi ấn tượng trước lời thơ giản dị và hình ảnh thơ gần gũi, trong sáng. Thông qua quá trình phát triển của hạt mầm, tác giả đã thể hiện tình yêu thiên nhiên, thái độ trân trọng, nâng niu vẻ đẹp của đất trời. Biện pháp tu từ nổi bật được tác giả thường xuyên sử dụng trong tác phẩm là nhân hóa: "Hạt nằm lặng thình", "Mầm đã thì thâm/ Ghé tai nghe rõ", "Mầm tròn nằm giữa/ Vỏ hạt làm nôi/ Nghe bàn tay vỗ/ Nghe tiếng ru hời...", "Rằng các bạn ơi/ Cây chính là tôi/ Nay mai sẽ lớn/ Góp xanh

đất trời" đã cho em thấy quá trình sinh trưởng và phát triển của một hạt mầm bé nhỏ vươn lên thành cây "góp xanh đất trời". Đồng thời, ông khắc họa hình ảnh hạt mầm như những cậu bé, cô bé ngày ngày thì thầm, tâm sự với mọi người về sự trưởng thành của bản thân khiến em không khỏi thích thú. Bên cạnh đó, biện pháp ẩn dụ "giọt sữa" cũng được nhà thơ vận dụng để gợi tả đầy chân thực hình ảnh hạt cây nảy mầm và nhú ra khỏi sự bảo bọc, khoác lên mình một bộ áo màu trắng đục như giọt sữa. Từ đó, thể hiện cái nhìn tinh tế, tấm lòng yêu thương, trân trọng của tác giả dành cho hạt mầm. Khổ thơ cuối cùng: "Rằng các bạn ơi/ Cây chính là tôi/ Nay mai sẽ lớn/ Góp xanh đất trời" cũng chính là lời của tác giả. Thông qua lời của hạt mầm, ông muốn thể hiện khát vọng được cống hiến cho sự phát triển của quê hương, đất nước. Ước muốn ấy đã thôi thúc em sống có ích, có ý nghĩa cho cuộc đời. Bài thơ chủ yếu được ngắt theo nhịp 2/2 và cách gieo vần chân "mầm" - "thầm", "mình" - "thình", "giông" - "hông", "bé" - "bẹ", "ơi" - "trời" góp phần tạo nên sự nhịp nhàng trong tiết tấu của bài thơ, từ đó gợi tả được quá trình lớn lên từng ngày của hạt mầm. Bằng thể thơ bốn chữ ngắn gọn, từ ngữ gợi hình gợi cảm, hình ảnh thơ giản dị, gần gũi, biện pháp tu từ ẩn dụ, so sánh đã làm nổi bật sức sống tiềm tàng của thiên nhiên. Qua đó thể hiện khát vọng sống cống hiến, yêu thiên nhiên, quê hương, đất nước của nhà thơ Trần Hữu Thung. Bài thơ nhỏ nhắn, lời dung dị mà sâu sắc giúp ta thêm trân quý vẻ đẹp của thiên nhiên.

Đề 3: Viết đoạn văn ghi lại cảm xúc về bài thơ “Sang thu” – Hữu Thỉnh

*Bỗng nhận ra hương ổi
Phả vào trong gió se
Sương chùng chình qua ngõ
Hình như thu đã về*

*Sông được lúc dềnh dàng
Chim bắt đầu vội vã
Có đám mây mùa hạ
Vắt nửa mình sang thu*

*Vẫn còn bao nhiêu nắng
Đã vơi dần cơn mưa
Sấm cũng bớt bất ngờ
Trên hàng cây đứng tuổi.*

(Nguồn: *Từ chiến hào đến thành phố*, NXB Văn học, 1991)

Đoạn văn 3:

Bài thơ "Sang thu" của nhà thơ Hữu Thỉnh đã để lại cho em những ấn tượng vô cùng sâu sắc. Bài thơ đã khắc họa sự chuyển mình của thiên nhiên, đất trời trong khoảnh khắc chuyển giao từ cuối hạ sang đầu thu, đồng thời, thể hiện những chiêm nghiệm, triết lý về đời người của nhà thơ. Những hình ảnh, từ ngữ miêu tả chuyển động của thiên nhiên như hương ổi "phả" vào trong gió se, "sương chùng chình", "chim bắt đầu vội vã", đám mây "vắt nửa mình sang thu" đã giúp

em hình dung ra khung cảnh chớm thu sinh động. Câu thơ đầu với từ "bỗng" cho thấy sự bất chợt trong phát hiện của nhà thơ, ông nhận ra mùi thơm của ổi phả vào trong gió se lạnh báo hiệu mùa thu đang về. Từ láy "chùng chình" đem đến cho ta cảm giác sương như cố ý chậm lại, bao trùm khắp không gian, thời gian. Đàn chim cũng vì thế mà bắt đầu trở nên "vội vã", đôi cánh như nhanh và mạnh hơn để tránh trú cái lạnh. Biện pháp nhân hóa "Có đám mây mùa hạ/ Vắt nửa mình sang thu" vừa miêu tả trạng thái của đám mây như một dải lụa mềm, bồng bềnh vắt ngang trên bầu trời trong khoảnh khắc giao mùa vừa cho thấy sự nhạy cảm trong cách quan sát của nhà thơ. Khổ thơ cuối cùng: *"Vẫn còn bao nhiêu nắng/ Đã vơi dần cơn mưa/ Sấm cũng bớt bất ngờ/ Trên hàng cây đứng tuổi"* đã sử dụng biện pháp nhân hóa để miêu tả hiện tượng tự nhiên vào cuối hạ đầu thu: hình ảnh hàng cây đã không còn bị tác động trước hiện tượng gió mưa, sấm chớp. Thực chất hình ảnh "hàng cây đứng tuổi" ẩn dụ cho sự từng trải của con người. Họ không còn bất ngờ trước những biến thiên, gian khổ của cuộc đời. Đó là những suy ngẫm của Hữu Thỉnh về đời người và cuộc sống. Bằng thể thơ năm chữ ngắn gọn, hình ảnh thơ trong sáng, biện pháp tu từ so sánh, ẩn dụ đã đem đến cho người đọc những ấn tượng sâu sắc.

BẢNG KIỂM VIẾT ĐOẠN VĂN GHI LẠI CẢM XÚC VỀ BÀI THƠ 4, 5 CHỮ

Tiêu chí		Yêu cầu cần đạt	Đạt	Chưa
Hình thức	1	Đảm bảo cấu trúc có mở đoạn- giới thiệu khái quát về bài thơ, thân đoạn nêu cảm nhận chi tiết về bài thơ, kết đoạn đánh giá khái quát về bài thơ.		
	2	Viết đúng chính tả, ngữ pháp		
	3	Dùng từ liên kết phù hợp, diễn đạt trôi chảy		
Nội dung	Mở đoạn			
	4	Giới thiệu tác giả, tác phẩm, xưng tôi, cảm nhận khái quát về bài thơ.		
	Thân đoạn: Nêu cảm nhận cụ thể về bài thơ			
	Cảm nhận 1			
	5	1 câu nêu cảm nhận khái quát		
	6	Nêu được các bằng chứng là những từ ngữ, hình ảnh, biện pháp tu từ		
	7	Nêu được nhận xét, đánh giá về những từ ngữ, hình ảnh, biện pháp tu từ đó.		
	Cảm nhận 2			
	8	1 câu nêu cảm nhận khái quát		
	9	Nêu được các bằng chứng là những từ ngữ, hình ảnh, biện pháp tu từ		
	10	Nêu được nhận xét, đánh giá về những từ ngữ, hình ảnh, biện pháp tu từ đó.		
	Kết đoạn			
	11	Nhận xét khái quát về nghệ thuật		
	13	Khái quát về nội dung		
14	Rút ra bài học về nhận thức, hành động.			

CÁC BÀI THƠ 4, 5 CHỮ CÓ THỂ SỬ DỤNG ĐỂ RÈN KỸ NĂNG GHI LẠI CẢM XÚC CHO HỌC SINH LỚP 7

- Đánh thức trâu – Trần Đăng Khoa
- Hạt gạo làng ta – Trần Đăng Khoa
- Lời ru của mẹ – Xuân Quỳnh
- Tiếng gà trưa – Xuân Quỳnh
- Mẹ vắng nhà ngày bão – Đặng Hiền
- Ngưỡng cửa – Vũ Quần Phương
- Mục đồng ngủ trên cát trắng – Trần Quốc Toàn
- Một mình trong mưa – Đỗ Bạch Mai
- Lượm – Tố Hữu
- Yêu mẹ – Phạm Bá Tiến Đạt
- Nơi tuổi thơ em – Nguyễn Lâm Thắng
- Đưa con đi học – Tế Hanh
- Lời của cây – Trần Hữu Thung
- Mẹ - Đỗ Trung Lai

HƯỚNG DẪN HỌC SINH CÁCH LÀM

BẢNG TÌM Ý VÀ LẬP DÀN Ý CHO PHẦN VIẾT ĐOẠN VĂN CẢM NHẬN VỀ MỘT BÀI THƠ BỐN, NĂM CHỮ		
	Bố cục	Nội dung cần đạt
Hình thức	<ul style="list-style-type: none"> - Viết dưới dạng 1 đoạn văn dung lượng khoảng 20 dòng - Chữ đầu lùi vào ít nhất 2 ô - Không mắc lỗi chính tả - Câu phải có chủ ngữ - Phải có từ liên kết phù hợp - Diễn đạt lưu loát 	
Nội dung	<p>1. Mở đoạn</p> <p>* Cần</p> <ul style="list-style-type: none"> - Giới thiệu tác giả + tên bài thơ - Nêu cảm xúc khái quát về bài thơ, lí do thích - Xung “tôi” <p>* Cách</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Cách 1</u>: Có một bài thơ viết về ...của tác giả.....mà tôi rất thích/ rất ấn tượng/ rất xúc động đó là bài “...” - <u>Cách 2</u>: Thật xúc động làm sao khi đọc bài thơ “...”viết về ... của nhà thơ! - <u>Cách 3</u>: Nếu được hỏi bài thơ viết về để lại cho tôi ấn tượng sâu đậm nhất thì chắc chắn đó là “...” của tác giả... - <u>Cách 4</u>: Ai đã từng đọc thơ của tác giả...thì đều rất ấn tượng với một bài thơ viết về...đó là bài..... - <u>Cách 5</u>: Viết về đề tài.... là nguồn cảm hứng bất tận cả thơ ca. Hòa mình vào mạch cảm xúc đó người đọc đều ấn tượng với bài thơ...của tác giả..... <p>2. Thân đoạn: Nêu cảm nhận về nội dung và nghệ thuật của bài thơ</p> <p>* Cảm xúc 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trước hết, bài thơ gợi tả hình ảnh của ai? // Trước hết, khổ.....đã gợi tả..... - Bằng chứng: Từ ngữ, hình ảnh, biện pháp tu từ nào cho thấy điều đó? <ul style="list-style-type: none"> +từ ngữ +hình ảnh +biện pháp tu từ +vần nhịp - Những hình ảnh, từ ngữ, biện pháp tu từ đó gợi ta hình dung ra điều gì? <p>* Cảm xúc 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bài thơ còn bộc lộ tình cảm, cảm xúc gì của tác giả? // Bài thơ còn - Bằng chứng: Từ ngữ/ hình ảnh/ biện pháp tu từ nào/ câu thơ nào cho thấy điều đó? <ul style="list-style-type: none"> + từ ngữ + hình ảnh + biện pháp tu từ + vần nhịp - Những hình ảnh, từ ngữ, biện pháp tu từ đó gợi ta hình dung ra điều gì?//Cho thấy đối tượng là người thế nào?//Bộc lộ được tình cảm gì? 	

3. Kết đoạn: Khái quát nghệ thuật + nội dung + bài học

- **Nghệ thuật:** Tóm lại, bằng lời kể giản dị, hình ảnh đẹp, biện pháp tu từ độc đáo...
- **Nội dung:** Bài thơ cho thấy...
- **Bài học với bản thân**
 - + Bài thơ giúp tôi hiểu.../gợi tôi nhớ...
 - + Vì thế tôi nghĩ mình cần...